

תנשמו על הכליה שלי, מתושיקה

כשמושיקו שרון נולד הרופאים לא רצו להביא אותו לאמו, כדי שלא תיקשר לתינוק עם כליות הרוסות. אבל היא ברחה מחדר הלידה, מסרבת לוותר. יותר מעשר שנים חי מושיקו מחובר לדיאליזה, עבר השתלה שלא הצליחה וסבל כאבי תופת. עד שיום אחד ירד אליו מקנזס מלאך, ותרום לו כליה כדי שיחיה. עכשיו הילד יכול סוף סוף לאכול שניצל בבאגט, ואריק סווים חוזר הביתה עם הילה מעל ראשו

שרי מקובר-בליקוב

צילום: רובי קסטרו

כמו בבל הריון מבשר חיים, צמח העובר בבטן נה של רחל שרון הציף את גופה בנגיעות מופלאות של חסד. היום היא זוכרת בעיקר את השלווה השלמה שחשה גם כשהרופאים אמרו שיש בעיה עם הכליות. זה היה באמצע החודש השני, הבטן רק התחילה להציץ, ורחל, שהתרגלה ללידה בריאות וספונטנית, לא דאגה מדי, כי אפילו הרופאים שידרו אופטימיות הזירה. אמרו שהכל בשליטה ושבתום תשעה ירחים הכל צפוי להסתדר.

אבל בחודש החמישי קרסה אחת מכליותיו של העובר וחללה לתפקד. הכליה השנייה התאמצה למשך על גבה הזעירי מאמץ כפול וכשלה אף היא. "אם היו אומרים לי בשלב הזה לעשות הפלה, הייתי נפרדת מהילד שלי וגומרת את הסיפור", אומרת רחל שרון, וקולה הצינב בדרך כלל, סרוק וחלול מכאב. "אני אישה רתירה, והפלות אסור רות על פי ההלכה, אבל לא הייתי נותנת למושיקו שלי לסבול ככה. לא הייתי מוכנה להביא ילד לחיים הקשים והמרים שנגזרו עליו. אלוהים יסלה לי, אבל או הייתי כשנולד התינוק, חיברו את בטנו הנפוחה לצינורית.

לא נתנו לו להתרשם מהעולם החדש, וכבר בהילוד אותו, קטן וסקרן, לחדר הניתוח. שמונה שנים תמימות ניוון דרך מסגרת ישירות לבטנו, ולא טעם רבר דרך פיו ושפתיו. הספיק לעבור 17 ניתוחים מסובכים, ולהחזיק מעמד ברמי מה. ולפעמים נשבר והתרוסק. "לא היה לנו יום ולא לילה, לא שבת ולא חג", אומרת רחל במרידות. "24 שעות היינו צמודים אל הילד. עובנו עבודה וחיי שגרה נורמליים, והי פכנו למשמרות בתורנות. המשפחה כמעט התפרקה. כולי נו רק בני אדם, ואם ברזל נהיה בסוף חלודה, מה נגיד אנחנו?".

כמרבית חולי הכליות הגיע מושיקו גם אל הדיאליזה. "הילד האמיץ שלי נורא פחד מהמכונה, וגם אני פחדתי", אומרת רחל. "הוא היה מחובר אליה שמונה שעות, שלוש פעמים בשבוע. כאב לי עליו. אמרתי לעצמי, מה עשיתי, ריבוננו של עולם, לא הכל שילד יבוא ככה לעולם ויסבול? וגם מושיקו אמר לפעמים, 'אמא, אני כל כך מקשה עלייך, חבל שבכלל באתי לעולם'. לפעמים כעס עלי. אמר שהוא רוצה למות. שנמאס לו. ככה וצעק, 'אמא, למה בכלל הולדת אותי?', והייתי יושבת מולו בפה שהתרוקן ממילים, הלב נקרע בתוכי והצער חותך בבשר. ילד קטן

לא יכול להתמודד עם המחלה, ומה תגיד אמה "הלכתי אל הרב. בכיתי. שאלתי מה אפשר לעשות כדי לא להשתגע. הרב חיזק אותי ואמר, תשימי כיסוי ראש. אם תקפירי, הילד יתאושש ויבריא. או לקחתי על עצמי את הכובע וכיסיתי את השיער. הרגשתי שאני עושה משהו בשביל הילד.

"בעלי מאופק יותר. אכל את עצמו מבפנים. לא התפייץ רץ ולא בכה, אבל נחלש. הבן הגדול בצבא כמעט הפסיק לתפקד. ושאר הילדים עצבנים, דאגים למושיקו ורואים בסבלו ולא יכולים לעזור. ואני, כל בוקר קמה ומרדה לאי לזהים שעוד מסוגלת לעמוד על הרגליים. הוא היחיד שהי תפללתי אליו. למי אתפלל, לרופא? לקיר? אף אחד לא יכול היה להושיע את הילד. המצב שלו הידרדר וידענו שאין מחר. ואמרנו, רק האלוהים יענה לנו. רק האלוהים". וברגע האחרון בהחלט, האלוהים ענה. כלומר, שלח שני רייר מטעמו, והרי זה היינו הך. אריק סווים, אמריקני מקני זס סיטי, זר למשפחת שרון, שמע על הילד המצפה נואשות לתרומת כליה, והחליט להיענות לקריאתו. סווים, בן 38, נשוי ואב לשניים, התוודע לסיפורו של מושיקו דרך ארגון

אריק סווים ומושיקו שרון. "אם ילד היה צריך תרומת כליה ממני", אומר מושיקו, "הייתי נותן לו. אני שמח שקיבלתי כליה מאריק, כי יש לו תכונות טובות שבטח עברו אלי. ככה הרווחתי כפול"

"הוד", המעורר השתלות בקרב יהודים אמריקנים וישראלים על פי הלכה. הוא נבחר ובשתבר ככשרי רפואית ונפשית, הוריע שיסכים לתרום את הכליה ללא שום תמורה. בספטמבר הגיע לישראל עם אשתו ולרוי ושוני לרוי, לסי בת העשר ויושיוה בן השש. עבר את כל הבריקות הנדרשות, שוחח עם ועדה מיוחדת, שהרי מדובר במהלך שאין גדול ונר גע ללב ממנו, אבל גם קשה ומורכב ביותר. כשניתנה התוצאה הסיפית, נקשר גורלם של האיש המבוגר והילד הקטן. כליותיו של סוים נבחרה, והשתלה בגופו של שרון, ומצווה יפה ויקרה יצאה לדרך.

את החיבור בין התרום לחולה, לרבות עלויות הניתוח, הטס תו של סוים לישראל ושיחיתו כאן עם בני משפחתו, ארגן ומר כן רובי ברמן, מייסד ומנהל עמותת הוד. ברמן התגורר בארץ עשר שנים שנמהלכן נוכח לדעת בצער שאנשים שממתנים להשתלות מתים מוות מיותר, כיוון שהציבור מסרב לתרום איברים כהנינו, שלא כראוי, כי התרומה נוגדת את ההלכה. "אנשי דעתי שיש תמיכה רבה מצד רבנים רבים בארץ, וההלכה מעודדת תרומת איברים, כי אין רב נאצל יותר מלהציל נפש מישראל", אמר ברמן. "אז הקמתה את העמותה. חילקתי כרטיס תורם לרב שאר ישוב הכהן מפיפה, לרב ריסקין מאפרת, לרב שלמה אבינו מבית אל ולעוד מנהיגי רותניים, כדי לנקוט עמדה ולהראות באופן פומבי עד כמה חשוב להציל חיים.

"אנשים מכל העולם התחילו להתקשר, לברר איך אפשר לתרום איברים גם מן החוץ, ולא רק מן המת. אריק היה הראשון שהסכים לתרום כלית. בעקבותיו הגיעו עוד שמונה תורמים שמוכנים לתרום כליה מגופם בכל רגע של שיקוראו לכך, אבל אין לנו כסף לחבר בינם לבין הילדים החור לים ולהטיס אותם ארצה לניתוח".

העמותה של ברמן מוכנה לעזור לכל אחד, אבל בהסתייגות אחת: מי שבקש לקבל תרומת איברים, שיחתום בעצמו על כרטיס תרום. "כי היו מקרים רבים של אנשים שהתקשרו אלינו וביקשו תרומת כליה מן החוץ או לב וריאות מן המת, אבל בלי בושה אמרו שסירבו לתרום בעצמם איברים ולנוקטים אחרים".

בעוד ברמן מארגן את הסידורים האחרונים לקראת ההשתלה בישראל, ישב סוים בקנזס סיטי וצירר למושיקו ציור. "לא ידעתי עברית והבנתי שהילד לא מבין אנגלית", הוא אמר וחיוכו כובש. "אז סיפרתי לו על החלטה שלי בדרך העיפרון. ציירתי את מושיקו שוכב במיטה וצועק, הצילום הקדוש ברוך הוא שומע את צעקתו. ואז הוא קורא לאריק. 'היי, יש מישהו למטה שקורא אלי, אולי אתה רוצה לעזור? ואריק מתייצב ואומר לאלוהים, הנני! ומגיע לארץ ישראל הציל את מר שיקור'. קישט בצבעים ושלח את הציור בפי קס".

שבועות אחרי הפקס, הגיע בעצמו. רחל ובעלה יצאו לקבל את פניו. לבם דפק כפראות הראשם סחורו מתקווה. "כשראנו תי את האיש הצדיק הזה בפעם הראשונה, ניגשתי אליו וחי בקתי אותו ונישתי", בוכה רחל שרון. "כבר אמרתי לך, אני אישה רתייה ולא מחבבת גברים. אבל כשאריק בא עם תיק קטן וחיוך גדול ושתי כליות שאחת מהן נועדה לבן הקטן של נון, פשוט חשבתי לאכול להתגבר על עצמי ונפילתי על צווארו".

כל דבר בבבלנדר, דק, דק

אך מצליחים הורים להסביר לילד קטן שבקושי סוגר את היום, שחיוי שכירים ועתידו מעורפל ובכל רגע ורגע אודות סכנה? אפשר שהמצאות מסבירה הרבה יותר מהמילים. מר שיקור שרון חי בתודע האחרון בתוך גרול רחב ידיים במרכז שניידר לרפואת ילדים, עם קירות צבעוניים ומשחקי וידאו וטלוויזיה, ואוניה מפלטיים ובלונים וממתקים. הוא יושב במיטה הארוכה במכנסים צהובים עליונים, ומטפל במפור חום קטן שמפעיל חום או קור חליפת. לצד הצוואר חיברו לו צינור רית קטנה, כמו מיקרופון של שחקני תאטרון, וכל מי שנכנס לבקר חובש מטבח חלוק.

אך נראה העולם ממבד לרעלות ירוקות וחלוקים אטומים? למושיקו אין תשובות. "אני חושב שאם ילד היה צריך תרומת כליה ממני, הייתי נותן לו", הוא מהרהר בקול. "אני שמח שקיבלתי כלית מאריק, כי לאריק יש תכונות טובות שבטח עברו אלי ביחד עם הכליה. ככה הרווחתי כפול".

מושיקו, בן עשר וחצי, מתגורר במושב הרדיה הסמוך לא"ר. שקלו, חמשת אחיו גדולים ממנו. אביו מפעיל ציוד סרטקטור. אמו ניהלה מעונת יום, אבל עזבה את עבודתה כדי להתמסר לטיפול ב"אני אהבה ילדים", היא אומרת, "ואם מושיקו היה בריא, בטח היו לו לפחות 12 אחים ואחיות".

"התפכתי שלי היה להורגי לו אוכל דרך הצינור. לרסס כל דבר בבבלנדר, רק דק, ולמרות זאת להילחם בפירורים קטנים שסותמים את הצינור", אומרת רחל. "ככה במשך שמונה שנים. זה היה גורא מסוכן. מושיקו השתגע וגם אני. כל השנים התרוצצתי אחריו עם מודקים וצינורות ואוכל מרוסק. אני לא רוצה להיזכר בכלל בתקופה הזאת".

כשמלאו לו שלוש, התחילו לחפש מסגרת. מושיקו, ילד סקרן, ציירתי וחברתי, לא יכול היה לשבת בבית לבד לאורך זמן. "אבל במקום לא רצו לקבל אותו", אומרת רחל. "אמרו לי, איך ניקח אחריות על דבר כזה? ואם הצינור יודעה? ואיך יוכל לאכול עם שאר הילדים? בסוף מצאנו מעון במושב ברכיה, שהגנתה שלו אמרה, אני מוכנה שיישב עם כל הילדים, ואת תבואי לכאן כל שלוש שעות ותתני לו לאכול דרך הצינור. וכך היה".

איך הילדים התייחסו אליו?

"ברוך כלל בסדר. אבל לפעמים אמרו לו, 'אתה גמור', כי מושיקו נמוך באופן משמעותי לגילו בגלל המחלה. וקרה שהי צינור היה נפתח, והכל יצא החוצה. והייתי צריכה לרוץ עם תחבושות. אבל מושיקו פרח. הוא היה מנסה לקחת אוכל לפה כמו כל הילדים. שם במכה ויורק. ומקיא. הייתי מסתכלת מהצד כילדים שרצים אל הגננת ואומרים, תבאי לנו אוכל, וכך היה".

אחרי הניתוחים. מושיקו: "לא כאב לי כלום. הייתי מאוד שמח"

צילום: יהונתן שאול

אנחנו רעבים. רציני שגם הילד שלי יהיה רעב, ויטעם פעם אחת את חוויית הלעיסה הבלעילה".

הריאליזם התחילו בגיל חמש. הכליות החלשות קרסו לגמרי, ומושיקו נזקק לחיבורים תכופים אל המכונה האימתנית. "נסענו כל המשפחה לחבר אתנו ליראליה", נזכרת רחל. "כשהוא ככה, הדיגשנו ודם חשמלי בכל הגוף. כאילו גם אותו חיברו לאיוו מכונה מפלצת. אחר כך היראליה הפכה לחלק מסדר יומנו וכל המשפחה התגייסה. היום אני אומרת לבנים הגדולים שלי, מי שתתחנן איתכם תהיה מאושרת. אתם יודעים לבשל, לנקות, לסדר. ילדים סטריליים שלמדו לתפקד בבית בלי אמא".

"הייתי יושבת על קוצים עד שהמכונה סיימה, ובלילה לא יכולתי לעצום את העיניים כי פחדתי שמשוה יקרה ואיש לא ישגיח. לפעמים המכונה היתה מצפצפת וגם מושיקו לא הצליח לישון. וגם ביום לא היתה מנחה. כי צריך היה להאכיל את מושיקו ולהשיג על הטיפולים והתרופות".

בין יראליה ליראליה עבד מושיקו הניתוחים שונים שמררו על גופו הקטן ברמת תפקוד בסיסית. "הכי פחדתי מההרדמה", הוא אומר. "אפילו יותר מהכאבים שאחרי הניתוח, הוא שמעתי פעם סיפור על ילד שנרדם ולא הצליח להתעורר. הוא כל הזמן חלם חלומות שלא נפסקו. אבל אמא אמרה לי שהיא תשגיח שאתעורר, ומבחוץ תבוא להוציא אותי מהחלום".

הניסיון הראשון

בגיל שמונה החמיר מצבו מאוד. התחילו לדבר על השתלת כליה. התור בישראל אינו ארוך, אבל גם לא קצר. תקופת ההמתנה לילדים נעה בין שישה חודשים לשנה, ולמושיקו לא היה זמן רב כל כך. "בתחילה עשו לכולנו בדיקות דם לראות מי מתאים", אומרת רחל, "כל הבנים רצו לתרום כליה מגופם,

סוים: "סיפרתי למושיקו על ההחלטה שלי בדרך העיפרון. ציירתי אותו שוכב במיטה וצועק, הצילום והקדוש ברוך הוא שומע את צעקתו. ואז הוא קורא לאריק. 'היי, יש מישהו למטה שקורא אלי, אולי אתה רוצה לעזור? ואריק מתייצב ואומר לאלוהים, הנני! ומגיע לארץ ישראל להציל את מושיקו"

מהלידה היא זוכרת בעיקר את הבולה. "מושיקו נולד במצב קריטי. מיד כשהוא יצא הדופאים אמרו, יש לך בעיה עם הילד, אנחנו לא יודעים אם הוא ימשיך לחיות. לא רצו להביא אותו אלי כדי שאראה אותו. פחדו שאתחבר ואקשר אליו. זה אכל את תי. אמרתי להם, תבל לכם על הזמן. תלשתי את הוויילונת ורצתי מחדר לידה עד לחדר טיפול נמרץ. פעמיים נפלתי על הרצפה מרוממת, אבל לא רצינית לוותר. פחדתי שהרופאים יוותרו עלי. כל הזמן הם ניסו לנחם אותי שיש לי עוד ילדים בבית. אמרתי להם, אז מה? לא הבנתי מה זה קשור. הביאו לי פסיכולוג גים נתנו לי ואליוס. את מושיקו הכניסו ישר לחדר ניתוח ועשו לי חדר בטנן שדרכו הוציאו את השתן, וזה הציל אותי".

מאז שגודלו הסתובב עם הצינור הזה. כשמלאו לו חודש, התחיל לפלוט ולא אכל. ניתחו אותו בפעם השנייה בפרק הזמן הקצר כל כך של חייו, והחזירו צינור ישירות אל הקיבה.

אפילו רבו האחר עם השני מי יזכה להבריאת האת הקטן של הם. אבל לוי סגור הרג רק בעלי יכול היה לתרום, ואני לא הסכמתי, כי הוא חלש. אמרתי, לא מספיק לי ילד חולה אחר בבית, שגם האבא תימוטט.

"או ישבנו בבית וספרנו את מה שהיה ומה שלא היה. היי נזוקים וכליה רוצינו למכור הכל כדי להשיג כסף. יש שוק שחור לקניית כליה, שעולה מאה אלף דולר. זה לא חור קי. פחמתי שאצליח לגייס את הכסף, ואלך ואקנה כליה ובסוף היא לא תתאים. התחלנו לברר קצת אצל סוחרים כליות ושפענו ספיריים לא נעימים. היתה בחורה מסכנה מאשק לון, שאספה את הכסף בקושי ובא נוכל וגנב את הכסף וברח עם הכליה."

איך מגיעים אל סוחרים כליות בשוק השחור?

"כל מיני סוחרים שמסותכבים עם הלפני כספים. בעיתון גם היתה כתבה על סוחרים שבאו מחו"ל לארץ ומוכנים למכור כליות. דיברו על השתלה ביפן ובתאילנד. אבל הרופאים אמרו שזה לא סטריילי ולא חוקי, ופחדנו להמשיך להתעסק עם זה. הלכתי לרב, אמרתי לו, שמתי כיסוי ראש, התחזקתי, ואיפה הישועה? אמר לי, תמתיני עוד שבוע, עד יום שישי, ותקבי לי בשורה משמחנת. חזרתי הביתה וביום שישי צילצל הטלפון. בדיוק מושיקו היה מחובר לריאליזה בבית. התקשרה רופאה משניידר ואמרה, כברת שרון, יש כליה למושיקו. נתנקי אותו מהר מהר מהמכשיר, תביאי את כל התק הרפואי שלו ותרוצי לבאן. בעלי התחיל לחפש אמבולנס, אבל אני כבר ודקתי את הילד לתוך האוטו ונסענו. כל הדרך לבית החולים צחקתי ובי כיתי. מרוב התרגשות לא ידעתי לאיפה אני נוסעת. תוך 20 דקות הכניסו את מושיקו לחדר ניתוח."

ממי קיבלתם את הכליה?

"ממשפחת גורדמן מירושלים, שהבן שלהם נהרג בתאונה. קראו לו מתן והוא היה צעיר יפה תואר ומוכשר מאוד, בקור שו בן 19. עבר ליד שער השמלי ונמחץ למות. המשפחה שלו רדתי, והסכימה לתרום את האיברים של מתן על פי ההליכה. רק בקשה אחת היתה להם, שמי שקיבל את האיברים של בנם המת ישמור איתם על קשר, כדי שידעו איפה מתן שלהם חי מחדש."

מושיקו: "הכי פחדתי מההרדמה, אפילו יותר מהכאבים שאחרי הניתוח, כי שמעתי פעם סיפור על ילד שנרדם ולא הצליח להתעורר. הוא כל הזמן חלם חלומות שלא נפסקו. אבל אמא אמרה לי שהיא תשיגה שאתעורר, ומבחוח תבוא להוציא אותי מהחלום"

מושיקו

סוויס: "רק ברגע הזה הבנתי איך אשתי מרגישה בלידה, כי גם מהגוף שלי הוציאו איבר שהפך לחיים חדשים. הילדים קצת בכו כי פחדו עלי, אבל לורי היתה אמיצה מאוד בשעות האלה. דווקא היא, שחששה מכל הסיפור, החזיקה את כולם ועודדה גם אותי וגם את הילדים"

רחל שרון (מימין), לורי סוויס, אריק ומושיקו. רחל: "נזמין אותם לחתונת ובר מצווה"

"חודש אחרי ההשתלה התקשר אלינו רובי ברמן מעמותת הור וביקש להפגיש אותנו עם משפחת גורדמן. כולנו נסענו לביתם בירושלים. זה היה רגע קשה ומרגש מאוד. בכינו הרבה, ואמא של מתן חיבקה את מושיקו ונישקה אותו ואמרה לו, 'אני שמחה שיכולנו לעזור לך'. לא יכולתי לעמוד על הרגליים, יש קיבלתי פיק ברכיים, וישבתי מיד."

מה הסברתם למושיקו?

"יש אנשים שבמזוים לאחרים את החיים. הוא לא הבין. היו לו המון שאלות. הוא פחד שהנפש שלו תתחיל לך בנפש של התורם. הוא רצה לדעת אם יקבל את הלב של מתן ואם הכליה תשפיע על השכל ועל המוח והזיכרונות. הסברנו לו שהכליה משפיעה רק על הגוף. אז הוא הסתכל על תמונה של מתן ואמר, חבל שהוא מת, הוא היה כל כך יפה. אם אני אקבל את הכליה, אהיה דומה לו? ולא תמיד ידעתי מה להשיב."

ההתלה עברה בקושי רב. בתחילה הגוף רחח את הכליה

ואחר כך קלט לאט ומתוך יסורים הרופאים הרופאו לו חומר מיוחד המתנגד להתנגדות, אבל הכליה כבר נפגעה ותפקדה רק ב-70 אחוז מיכולותיה. "שנתיים מושיקו סחב את הכליה, וכל הזמן קיבל תרופות וזריקות ובדיקות. אבל לפחות הוא הצליח, בפעם הראשונה בחייו, לאכול ולשתות דרך הפה."

"הוא אמר, 'אמא, אני מת לדעת מה הטעם של שניצל בבגט'. אז לקחנו אותו למסעדה לאכול שניצל בבגט. הוא אכל, ולעס ובלע ואני שבתיו מולו וחלגו לי 'ומעות מעיניי'. אמרתי לו, 'מושיקו, מתי שתרצה אני מביאה לך שניצל בבגט'. מאז זה המאכל האהוב עליו. והוא גם התחיל לטרוף ב" צים. כמו אחר שהגיע מהמדבר ולא יודע במה ירווח את הצימר און. ואת הצימר בבגט סגרו סוף סוף, ומושיקו התחיל לחייך. ואני שכחתי הכל ונמסתי. וכבר לא כעסתי על הקדוש ברוך הוא שהביא לי אותו לעולם כדי להתייסר."

אתם שומרים על קשר עם המשפחה התורמת?

"ביוראי. מושיקו שולח להם תמונות וממתכים, ואנחנו נפגשים מדי פעם ומדברים בטלפון. המשכנו להיות בקשר הדוק גם אחרי שנתיים, כשהגוף של מושיקו רחח את הכליה."

אריק אורז מזוודה

היריעה שהכליה של מושיקו הולכת ונגמרת, עשתה לה כנפיים בארצות הברית. עמותת הור שעקבה אחריו, שלחה א"י מייל לכל חברי העמותה, וסיפרה על הילד בן העש שזוקק בדחיפות לתרומה חרשה של כליה. "היו אנשים שחזרו אלי ואמרו שהם מוכנים לתרום למושיקו כליה", מספר רובי גורדמן. "אבל רק אריק נבדק ונמצא מתאים. לא היה לנו כסף לממן את הניסוי שלו לאריק. כל הסיפור עלה 15 אלף דולר. או יצא" תי לאסוף תרומות ופשוט עברתי מרלת לדלת ורפתי. עד היום הצלחתי לגייס בקושי רבע מהצולות, ואנחנו לא יודעים בכלל איך לשלם את כל השאר. אבל כשאריק נמצא מתאים, הכסף לא היה בכלל סוג של שיקול."

"בינתיים מושיקו הרגיש לא טוב, ופחד, וגם אנחנו פחדנו, וכל הסיטו מלפני ההשתלה הראשונה התחיל לחזור על עצ" מו", משחזרת רחל. "היו עוד ועוד טיפולים וניתוחים. פעם אחת, בהפוגה קצרה, לקחתי את מושיקו לים. הוא אמר לי, 'אמא, תראי מה הניתוחים עשו לגוף שלי. אנשים יסתכלו עלי ויגידו, הילד הגיבור הזה. כמה ידיות ירו בגוף שלו, והוא לא מת'."

בקנסו סטיי ארו אריק סוויס מזוודה. הוא בא בית חולים, שהתגבר בגיל 30 ומאז מק פיד על מצוות הדת. מתוקף עבודתו הכיז את הסיכונים והמשמעות הלא פשוטה של ניתוח להסרת כליה. "פחמתי קצת", הוא מר דה. "אבל התגברתי. הרגשתי שזה הרוב הג" כון לעשות. קראתי את ההלכה על תרומת איברים בקפדנות רבה, והבנתי שלא רק שאן עם זה בעיה, אלא שהתורה ממליצה להציל נפש אחת מישראל. או התגברתי על ההששות והגעתי לכלל החלטתו."

ממה חששת?

"לפעמים יש ויהומים אחרי הניתוח, וכא" בים חוקים, והחיים עם כליה אחת לא כל כך פשוטים. צריך להיזהר מסוגים מסוימים של ספורט ומאכלים ולהיות במעקב כל החיים. אבל קראתי על מושיקו, והקושי שלו נגע לבני. יש לי ילדה בדיוק בגיל שלו, וחששתי בלבי מה היה קורה אם היא היתה חולת כל" ות. הרי ברור שהיינו רוצים שמישהו כמוני יהיה מוכן לעזור לה. שמתתי שמושיקו גר בישראל. אני אוהב את ישראל ורציתי לע" שות מעשה שיעורר את האחרון ואת המי" דות הטובות בעם היהודי."

איך הגיבה אשתך?

"שנינו החלטנו שהעובדה שרק אני מת" אים להשתלת הכליה בגוף של מושיקו, מעידה על השגחה פרטית. אשתי חששה מאוד מהסיכונים הר" פואיים, אבל קראנו ביהד הרבה חומר על ההשתלה, ואני היי" תי נחוש. רציתי לראות את מושיקו בריא בתגנית בר המצווה של בית החולים שבו אני עובד ראתי הרבה ילדים במצב קה, וחשבת שהבריאים צריכים לעשות חסר עם החוליים".

בארץ התחילו בבדיקות להוצאת הכליה שרסה מגופו של מושיקו. "ערב אחר רובי מתקשר אלי ואומר, יש בשורות טר" בות", נוכרת רחל ודומעת שוב. "אמרתי לו, השגת לנו כסף לקנות כליה? והוא אמר, השגתי לך כליה בריאה ומתאימה. שאלתי אותו, איך? מכן אדם מת? רובי אמר, לא, זו תרומה מה" חי. אמרתי לו, רובי, את לעשה ממני צחוק, בחיך."

"לא האמנתי עד הרגע האחרון, כשראינו את אריק ביש" אל. וגם אז מושיקו אמר לי, אמא, תצבטי אותי, אני לא מאמין שזה אמיתי ושהכאבים שלי ייגמרו. אמרתי למושיקו, ילד, גם אני המומה. איך בן אדם שלא מכיר אותי ואין לו שום רכב עם

מושיקו עם ישיהו, בנו של סוויס. "אם מושיקו היה בריא, היו לו 12 אחים", אומרת אמו

סוויס, "כי גם מהגוף שלי הוציאו איבר שהפך לחיים חדשים". בזמן הניתוח וההתאוששות לייזורה משפחת שרון את לורי, אשתו של סוויס ואת שני ילדיה. "הילדים קצת בכרו כי פחדו עלי, אבל לורי היתה אמיצה מאוד בש" עות האלה. דווקא היא, שחששה מכל הסיפור, החזיקה את כולם ועודרה גם אותי וגם את הילדים".

"קנתי לילדים של אריק גלירה, להרגיע אותם", מצטחקת רחל. "ככה העברנו את הזמן עד שהניתוח יסתיים. חיבקתי את אשתו של אריק ועודדתי אותה. הרגשתי שהם ממש חלק ממני ואמרת, יש אנשים טובים באמצע הדרך. מה שהקרוש ברוך הוא נתן לוקחים ואומרים תודה. ולאריק אמרתי, מעכשיו אתה והילד שלי מחוברים לכל החיים".

שלושה שבועות חלפו מאז שגופם של סוויס ים ומושיקו נברך באיברים משותפים. מושיקו קו התאושש בה יפה, שלחג האחרון של סוכות נשלח לבלות בביתו. גם משפחת סוויס הגיעה אל הבית הקטן במושב, וכולם חגגו את שמחת תורה בתחושה מרוממת של שמחה ותקווה חדשה.

"אבל עדיין יש קצת פחד, למרות ההקלה", אומרת רחל שרון, "כי בחודשים הראשונים שונים צריך נורא לשמור ואסור לבוא במגע עם הרבה אנשים. מושיקו יצטרך להישאר בבית חודשיים לפחות וכל הזמן יצטרך להסתובב עם מסיכה. אבל מצד שני, הילד התחיל לחייד. כבר קיבל צבע נורמלי בפרצוף, והוא אוכל, ולא מוגי כל עם כל מיני בדיקות וצינורות ומכשירים. כל יום שווער הילד צומח לי מחדש. לאט לאט אני מקבלת אותו חזק ובריא במתנה".

אריק עזב את בית החולים לאחר שבוע של אשפוז. תשעה ימים מתום ההשתלה שב להסיר את התפרים. "הניתוח עבר בקלות כל כך רבה, פשוט לא להאמין", הוא מתמוגג. עכשיו, כשהלחץ והחשש מתחזרים, הוא לונג במניעות גדולות את שמחת מעשיו הטוב. "אני מרגיש כמו חדש, אין לי כאבים ואין לי סיבוכים", הוא אומר וממשש בפליאה את הצלחת שנותרה על בטנו. השבוע קיבל תעודת הערכה משר הבריאות, דני נוה. מושיקו קיבל במתנה טלפון סלולרי מחברת מירס, שבאמצעותו תו יוכל לשוחח עם אריק בחייל.

אריק נותרו ימים ספורים עד שישבו לביתו, לעבודתו ולחבריו בקנסיס. כשעזב, נדר לו. אל הבינו אין כך אדם שפיר, נשוי ואב לילדים, מסכן את בריאותו למען ילד שאינו מכיר. כשיחזור, יראה להם את הצלחת ויגיד שהיא סימן המול של המלאך השומר המוחזק. עד שיחזור הוא מכלה עם בני משפחת שרון. "הבטחנו לשמור על קשר הדוק עם המשפחה", אומרת רחל, "נזמין אתם לבר מצוה ולהתחונות שלנו, ונארח אתם ביישראל כדי שיכולו לבלות ולהיגות".

ידו של סוויס לא זזה מידו של מושיקו. כשהחלו לארוח את המזורדות, וחיברו על הסיכוי והתקווה החדשה, אמר מושיקו לאריק: "אל תרא, חיך קטן של ילד נמצח מחלה גדולה". וסיים, ויסיים, שעיניו הסתמאו מרמעות, אמר לו בחודרה: "תשמור טוב טוב על הכליה שלי, מושיקו. תאכל טוב, תנחם ותוודע. אני רוצה אותה בבטן שלך בריאה וחזקה".

makover@maariv.co.il

רחל: "כשראיתי את האיש הצדיק הזה בפעם הראשונה, ניגשתי אליו וחיבקתי אותו ונישקתי. אני אישה דתייה, ולא מחבבת גברים. אבל כשאריק בא עם תיק קטן וחיך גדול ושתי כליות שאחת מהן נועדה לבן הקטן שלנו, פשוט לא יכולתי להתגרר על עצמי ונפלתי על צווארו"

מושיקו

רחל: "כל הסיטת התחיל לחזור, עוד טיפולים וניתוחים. פעם אחת, בהפוגה קצרה, לקחתי את מושיקו לימים. הוא אמר לי, 'אמא, תראי מה הניתוחים עשו לגוף שלי. אנשים יסתכלו עלי ויגידו, הילד הגיבור הזה. כמה יריות ירו בגוף שלו, והוא לא מת'"

המשפחה שלנו, מוכן להניע לישראל מחו"ל ולעבור ניתוח ולכרות איבר מגופו כדי להציל את הילד?

"מיפרתו לבדלי וגם הוא צחק במרידות. אמר לי, רחל, התחפרת. התחילו לשלוח את הבריות והתברר שהכל מתאים. מושיקו ואריק התחילו להתכתב ביניהם בפקסים. בריוק היה ראש השנה. אמרתי לעצמי, יכול להיות שהאלורדים שלח לי מתנה להגן. לא רציתי שאריק ומושיקו ייפגשו עד שכל הפרטים הקטנים יהיו מסודרים. שלא להשלות את הילד.

"אריק הגיע לארץ והתחילה מהומת אלוהים. כל התקשורת העברית והורה היתה על הראש שלנו. מושיקו כתב לאריק, אני ממש מתרגש שבאת אלינו, והאלוהים שלח אותך להציל אותי. ואריק שלח לו מכתב בתורה וכתב לו שראה הרבה ילדים נזקקים, אבל מושיקו נכנס לו ללב". "כאילו", מחדד אריק סוויס, "מושיקו אמר לי, איללה, קום ולך לעזור".

ככל תורם מדרגה שנייה, נברקה כשירותו הנפשית של סוויס כדי לוודא שהמניעים הם התנבותיים לחלוטין ונוכח עם רק מרצון כן לעזור. לעתים קיים אחוז מסוים של תורמים שמפתחים ריכוז, ולכן במשך הבריאות התייחסו לפרשה בזהירות רבה. אבל הבריות עברו בהצלחה, והשניים נכנסו לביתם.

"הייתי עצוב לפני ההשתלה", אומר מושיקו, "כי לי יהיה פתוח, אבל לאריק תישאר רק כליה אחת. אריק בא אלי הביא לי כרטיס שנה טובה ואמר, 'תודה שהבאתי לך מתנת חג מקורית'".

קצת לפני שהחל הניתוח, סוויס פחד. "התרגשתי מאוד, היתה קצת עוצבני. כל הזמן עודדתי את עצמי שאדם צריך לעשות מעשה בעל משמעות בחייו, ואם יש לו אפשרות, שיעשה אותו בשמחה". במחלקה הנפולוגית במרכז שניידר לרפואת ילדים התחבקו המבוגר והילד, שניהם לפני ניתוח, שניהם עם פרפרים בכפס. מושיקו אחרי ההשתלה אתה 18 ניתוחים, ואריק שניהם אותו: "עוד ניתוח אחד אחרון, והוא". ומושיקו אמר לו: "באת כל כך מרחוק כדי להציל אותי. איך אפשר לא לא הוב אתרף?", וסוויס לחץ את ידו כי מחנך של התרגשות שם מתסם לגרונו.

המלאך השומר והמזוזה

בבוקר ה'21 בספטמבר בוצעה ההשתלה. את הניתוח ניהל ר"ד נתן ברננתן, מנהל השירות להשתלות כליה בילדים במרכז שניידר, וביצע אותו עם פרופ' איתן מור, מנהל מרכז הדישתלות בבית החולים, והרופא הבכיר, ר"ד עורא שריבני. הגיבו את הכליה מגופו של אריק, העבירו אותה לחדר הניתוח הסמוך והשתילו בגופו של מושיקו. ההשתלה נמשכה כשעתיים וחצי, והיתה נטולת סיבוכים. גופו של מושיקו קלט מצוין את הכליה, אבל הוא יצטרך לקבל תרופות נוגדות דחיי לה למשך כל ימי חייו ולהיות תמיד במעקב.

"כשהתעוררתי, לא יכולתי לזוז", נזכר מושיקו. "לא כאב לי כלום, אבל הגוף כאילו לא שאל אותי מה צריך לעשות ושכב על המיטה במשך הייתי מאוד שמח ואמא ישבה לידי והחזיקה לי את היד. אחרי כמה ימים הביאו למיטה שלי את אריק. הוא היה עם תחבושת על הבטן והוא חיבק אותי והתרגש".

"רק ברגע הזה הבנתי שאשתי מרגישה בלידה", אומר

"זה כמו לנסוע בלי גלגל ספר"

ברוך כלל מהירה מאוד. מלבד השבוע שלאחר הניתוח והצלחת שנותרת על הגוף, לא נפגעת איכות חייו של התורם. אדם יכול לחיות שנים עם כליה אחת. הוא לא ישתמש בתרופות מסוימות ויימצא במעקב. רק צריך להוודא שלא לחבל בכליה היחידה, כי אין אורח. כארי לו אדם נוסע בלי גלגל ספר".

"השתלות כליה מבוצעות בבתי החולים באופן רוטיני", אומר פרופ' איתן מור. "אצלנו ב'שניידר' מבצעים כ-20 השתלות של ילדים בממוצע לשנה. לרוב מתורמים מים שנפטרו או מקרובי משפחה. אורך חייה של כליה מושלת מוגבל, וברוך כלל ילדים שבנים להשתלה חוזרת או לדיאליזה. בהשתלה חוזרת קשה יותר למצוא תורם מתאים, כי הניתוח הראשון גורם לגוף לייצר נוגי דיים רבים וגם יותר דחיות". תרומות להשלמת מימון פרויקט ההשתלה של מושיקו שרון, ולתיאום בין תורמים וחולים נוספים, ניתן להעביר לעמדת "חור", בבנק ירושלים, סניף 30, מספר חשבון 300032042.

כ-30 ילדים ממתנים היום בישראל להשתלות איביים. 23 מתוכם מצפים להשתלת כליה. ברוב המקרים מתבצעות השתלות מן המת, אבל מושיקו שרון אינו המקרה הראשון של תרומה אלטרואיסטית (וללא תמורה). ה'98 הגיעה צעירה גרמניה לישראל, ותרומה כליה ליהודי "כדי לכפר על פשעי הנאצים". ב'2002 הגיע פול הנרי, נוצרי מבריטניה, לתורם כליה לישראלית לאחר שקרא על מחלתה בעיתון.

פעולת ההשתלה מן החי כרוכה במספר שלבים מקוריים. "תורם עובר הערכה רפואית מדוקדקת מאוד, מס' ביר ד"ר נתן ברננתן. "בודקים אם הוא טובל מסיכונים לפתח מחלות כליה בעתיד. כל גורם סיכון יפסול את התורם. אחד כך יש הערכה סוציופסיכולוגית. ברגע שמאשרים את הבריות, הניתוח נכנס להילוך מתקדם". מה הסיכונים בתרומה כזו?

"אין סכנה ממשית בניתוח. מרוב בניתוח כסדר גדול בינוני. יש סיכון, אבל קטן מאוד, של רימוס וירוסים הפצע. הניתוח גם כואב, יחסית. אבל ההתאוששות היא